

PRITISCI

NA BIRAČE U BIH

KOALICIJA "POD LUPOM"
SEPTEMBAR/RUJAN 2023.

SADRŽAJ

Sažetak	3
O istraživanju	4
Rezultati istraživanja	5
Umjesto zaključka	11
Korišteni upitnik za istraživanje.....	12

SAŽETAK

Politički pritisci na birače i biračice u Bosni i Hercegovini su istovremeno i javna tajna i nedovoljno istraženi problem, ali ni dovoljno zastupljena tema osim u periodu koji prethodi samim izborima. Koalicija za slobodne i poštene izbore „Pod lupom“ još od 2014. godine izvještava javnost o pojavnim oblicima pritisaka na birače. Nažalost, čini se da politički pritisci sa protokom vremena jačaju, dok ne postoje adekvatni mehanizmi ili se postojeći ne koriste da se građani i građanke zaštite.

Istraživanje predstavljeno u ovoj publikaciji ima za cilj provjeriti da li i u kojoj mjeri su građani i građanke BiH upoznati sa političkim pritiscima i/ili su iste doživjeli neposredno ili posredno. O pritiscima na birače se govori, izvještava, mnogi oblici istih su postali uobičajena ponašanja političkih subjekata koji učestvuju u izbornim utrkama što je dovelo do toga da građani i građanke često pritiske na birače posmatraju kao redovne stranačke aktivnosti.

Istraživanje je provedeno u 69 od 143 grada i opštine u Bosni i Hercegovini (BiH), uključujući i Brčko distrikt BiH¹. Od tog broja, istraživanjem je pokriveno, pored pomenutog distrikta kao administrativne jedinice u BiH, 40 opština i gradova u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) i 28 opština i gradova u Republici Srpskoj (RS). Ispitano je ukupno 868 građana i građanki BiH. Demografska struktura ispitanika/ca obuhvata sve starosne grupe punoljetnih građana/ki BiH, građane i građanke iz urbanih i ruralnih sredina, osobe sa različitim nivoima obrazovanja, te osobe sa različitim radnopravnim statusima.

Očekivano, preko 88% ispitanika/ca je upoznato sa pojmom i značenjem političkog pritiska, dok je gotovo 40% ispitanika/ca izjavilo da je doživjelo neki oblik političkog pritiska. Blizu 30% ispitanika/ca je izjavilo da je doživjelo politički pritisak da učestvuju u nekim političkim ili stranačkim aktivnostima mimo svoje volje.

Od oblika političkih pritisaka na birače/ice, prednjači vršenje direktnog pritiska za koga da se glasa. Zatim slijedi prisustvovanje političkim ili stranačkim događajima, pritisci na učlanjenje u stranku, posebno radi ostvarivanja određenih prava ili nuđenje ličnih benefita (najčešće zaposlenja). Ispitanici/ce su visoko postavili i politički pritisak koji se odnosi na prikupljanje tzv. „sigurnih“ glasova za stranku ili kandidata, zatim pritisak da se na društvenim mrežama podržavaju i promovišu stranke ili kandidati.

¹ Banja Luka, Bihać, Bijeljina, Bileća, Bosanska Krupa, Bosansko Grahovo, Bratunac, Brčko distrikt BiH, Bugojno, Čajniče, Čapljina, Cazin, Centar Sarajevo, Derventa, Dobož, Dobož Istok, Donji Vakuf, Foča, Fojnica, Goražde, Grude, Hadžići, Ilidža, Istočna Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Jablanica, Jajce, Kakanj, Kalesija, Ključ, Konjic, Kostajnica, Kotor Varoš, Livno, Ljubuški, Mostar, Mrkonjić Grad, Nevesinje, Novi Grad, Novi Grad Sarajevo, Novi Travnik, Novo Goražde, Novo Sarajevo, Odžak, Olovo, Orašje, Posušje, Prijedor, Prnjavor, Rudo, Sanski Most, Šekovići, Široki Brijeg, Sokolac, Srbac, Srebrenica, Srebrenik, Stari Grad Sarajevo, Tešanj, Teslić, Travnik, Trnovo (RS), Tuzla, Visoko, Vogošća, Zavidovići, Zenica, Zvornik.

Ispitanici/ce su govorili i o nizu drugih oblika pritisaka na birače, koji svi odredom predstavljaju grubo kršenje prava na slobodu opredjeljenja birača bez bilo kakvih i čijih uticaja.

Sastavni dio publikacije je i upitnik korišten u istraživanju.

O ISTRAŽIVANJU

Istraživanje ima za cilj provjeriti da li i u kojoj mjeri su građani i građanke BiH upoznate sa političkim pritiscima i/ili su iste doživjeli neposredno ili posredno. O pritiscima na birače se govori, izvještava, mnogi oblici istih su postali uobičajena ponašanja političkih subjekata koji učestvuju u izbornim utrkama što je dovelo do toga da građani i građanke često pritiske na birače posmatraju kao redovne stranačke aktivnosti.

Iako postoje određeni pokazatelji, nije rađeno nikakvo istraživanje na ovu temu u BiH, te time ovo predstavlja prvo i uvodno istraživanje takve vrste.

Rezultati istraživanja biće korišteni za postizanje specifičnog cilja projekta kojeg Koalicija „Pod lupom“ provodi, a tiče se aktivnog suprotstavljanja pritiscima na birače koji je uzrokovan izbornom korupcijom. To bi trebalo rezultovati time da su građani otporniji na sve oblike pritisaka i zastrašivanja birača.

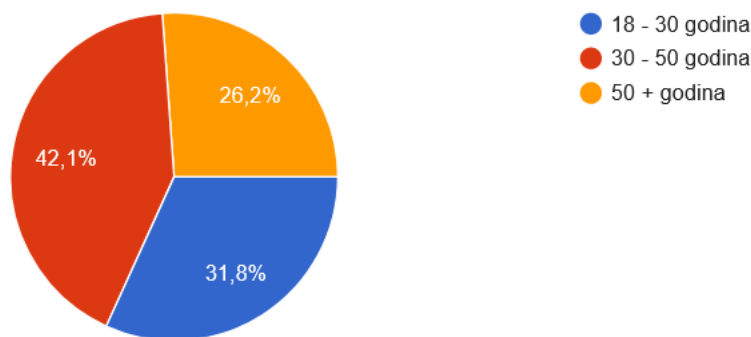
Istraživanje je provedeno u okviru Projekta izbornog integriteta kojeg u BiH provodi Koalicija za slobodne i poštene izbore „Pod lupom“. Istraživanje su proveli predstavnici organizacija civilnog društva koje čine Koaliciju za slobodne i poštene izbore „Pod lupom“.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno u 69 od 143 grada i opštine u Bosni i Hercegovini (BiH), uključujući i Brčko distrikt BiH². Od tog broja, istraživanjem je pokriveno, pored pomenutog distrikta kao administrativne jedinice u BiH, 40 opština i gradova u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) i 28 opština i gradova u Republici Srpskoj (RS). Ispitano je ukupno 868 građana i građanki BiH.

Demografska struktura ispitanika/ca:

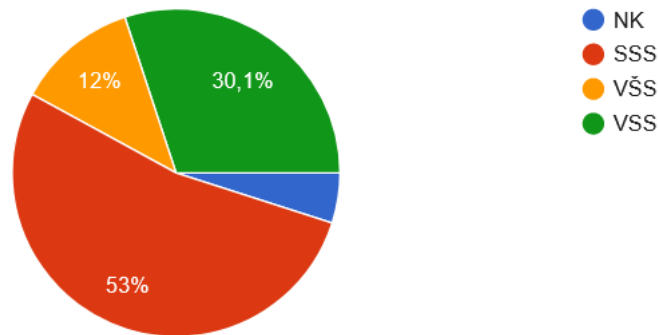
Od ukupnog broja ispitanika/ca (868) 64,5% njih živi u urbanim sredinama, a 35,5% u ruralnim. Najveći broj ispitanika/ca pripada starosnoj skupini od 30 do 50 godina starosti, njih 42,1%, nakon čega slijede mladi u dobi od 18 do 30 godina (31,8%), te potom ispitanici/ce koji imaju 50 i više godina starosti (26,2%).

Grafikon 1: Učesnici/e u istraživanju prema životnoj dobi

Prema nivou obrazovanja, prednjače ispitanici/e sa srednjom stručnom spremom sa 53%, zatim visoka stručna sprema 30,1%, viša stručna sprema 12%, te 5% bez stručne spreme.

² Banja Luka, Bihać, Bijeljina, Bileća, Bosanska Krupa, Bosansko Grahovo, Bratunac, Brčko distrikt BiH, Bugojno, Čajniče, Čapljina, Cazin, Centar Sarajevo, Derвента, Doboј, Doboј Istok, Donji Vakuf, Foča, Fojnica, Goražde, Grude, Hadžići, Ilidža, Istočna Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Jablanica, Jajce, Kakanj, Kalesija, Ključ, Konjic, Kostajnica, Kotor Varoš, Livno, Ljubuški, Mostar, Mrkonjić Grad, Nevesinje, Novi Grad, Novi Grad Sarajevo, Novi Travnik, Novo Goražde, Novo Sarajevo, Odžak, Olovo, Orašje, Posušje, Prijedor, Prnjavor, Rudo, Sanski Most, Šekovići, Široki Brijeg, Sokolac, Srbac, Srebrenica, Srebrenik, Stari Grad Sarajevo, Tešanj, Teslić, Travnik, Trnovo (RS), Tuzla, Visoko, Vogošća, Zavidovići, Zenica, Zvornik.

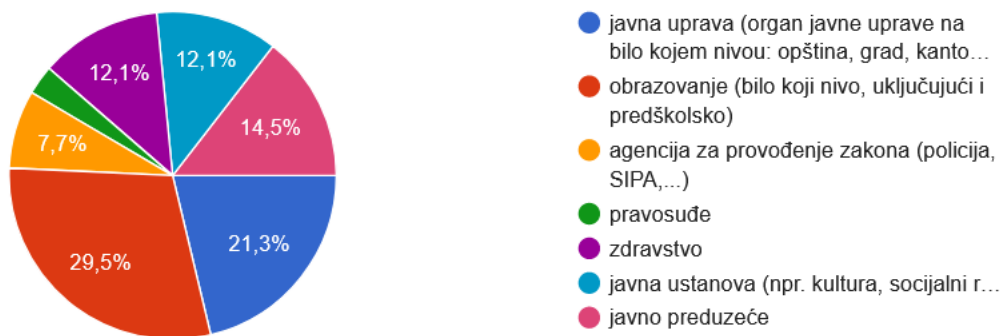

Grafikon 2: Učesnici/e u istraživanju u odnosu na nivo obrazovanja

U odnosu na društveni položaj i/ili radnopravni status, u istraživanju je učestvovalo najviše zaposlenih osoba (501 osoba ili 57,7% ispitanika/ca), zatim 151 nezaposlena osoba ili 17,3% ispitanika/ca, 95 studenata/ica ili 10,9 % i 121 osoba ili 13,9% u nekom drugom statusu (najčešće penzioneri, povremeno angažovani i sl.).

Od ukupnog broja zaposlenih ispitanika/ca, njih 205 je zaposleno u javnom sektoru (142 sa ugovorom na neodređeno vrijeme, 63 na određeno vrijeme), dok je nešto veći broj ispitanika/ca, njih 296 zaposleno u privatnom sektoru (198 sa ugovorom na neodređeno vrijeme, 98 na određeno vrijeme).

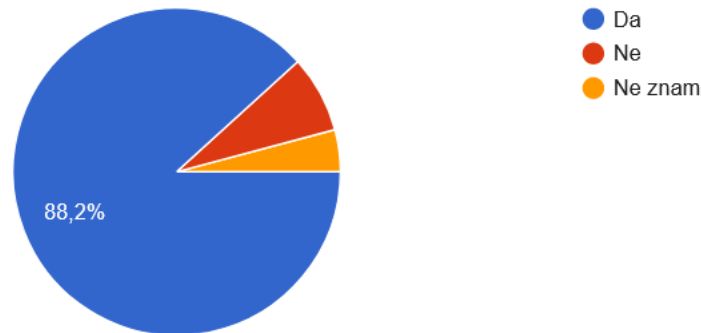
Struktura zaposlenih ispitanika/ca u javnom sektoru prikazana je na grafikonu ispod:

Grafikon 3: Struktura zaposlenih ispitanika/ca u javnom sektoru

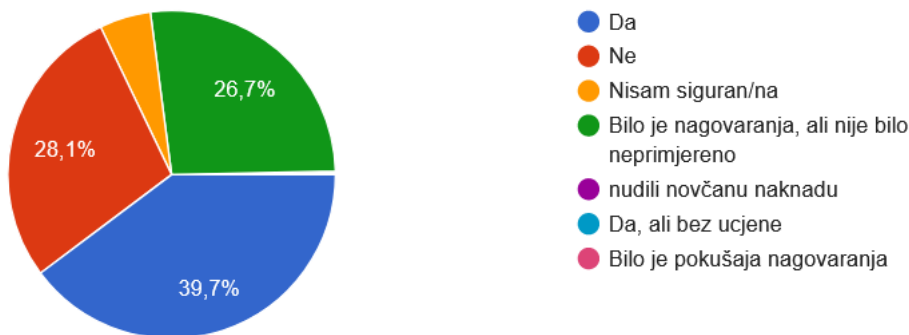
Politički pritisci iz ugla ispitanika/ca

Na pitanje „Da li ste upoznati sa tim šta je politički pritisak?“, pozitivno je odgovorilo 88,2% ispitanika/ca.

Grafikon 4 Odgovor ispitanika/ca na pitanje da li znaju šta je politički pritisak.

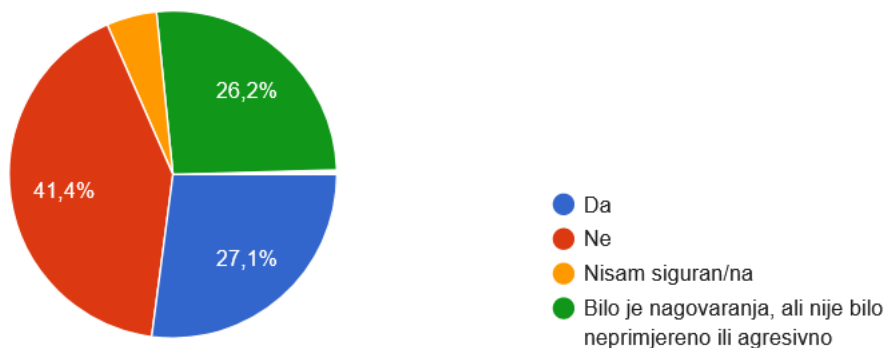
Od 868 ispitanika/ca, njih 39,7 % ili 345 reklo je da im se dogodilo da ih neko nagovara da glasaju na određeni način, a koji su oni smatrali ili doživjeli kao neprimjerene, pod prijetnjom ili ucjenom.

Grafikon 5 Pitanje: Da li Vam se nekada dogodilo da Vas neko nagovara na glasanje na način koji ste smatrali/doživjeli neprimjerenim ili prijetnjom, ucjenom i sl.?

Ispitanici/ce su naveli da su pritiske da glasaju na određeni način doživljavali u najvećem broju od strane svojih prijatelja i/ili poznanika (316 slučajeva), zatim stranačkih aktivista na poslu (114 slučajeva), stranačkih aktivista na društvenim mrežama (89 slučajeva), članova porodice (85 slučajeva), stranačkih funkcionera na položaju koji nosi uticaj (67 slučajeva), te nadređenih na poslu (47 slučajeva). Bitno je napomenuti da su ispitanici/ce imali mogućnost višestrukog odgovora, što znači da je jedna osoba doživjela 2 ili više oblika političkog pritiska.

Na pitanje „Da li Vam se nekada dogodilo da Vas neko nagovara neprimjereno (ili prijetnjom, ucjenom i sl.), po Vašem mišljenju i doživljaju, da učestvujete u nekim političkim ili stranačkim aktivnostima?“, 235 ili 27,1% ispitanika/ca je odgovorilo pozitivno, dok je 359 ili 41,4% odgovorilo negativno. Ono što zabrinjava u ovom odgovoru jesu pojedinačni opisi poput “bilo je pokušaja od strane poslodavca”, “da, uzimanjem lične karte uoči izbora”, i sl.

Grafikon 6 Pitanje: Da li Vam se dogodilo da Vas neko nagovara neprimjereno (ili prijetnjom, ucjenom i sl.) po Vašem mišljenju i doživljaju, da učestvujete u nekim političkim ili stranačkim aktivnostima?

U pogledu vrste političke ili stranačke aktivnosti, na ispitanike je vršen pritisak da učestvuju i/ili rade sljedeće:

- Glasanje za stranku: 454 odgovora
- Prisustvo na političkom skupu (tribini, skupu podrške, izbornom skupu neke vrste): 318 odgovora
- Učlanjenje u stranku: 246 odgovora
- Podjela propagandnog stranačkog materijala i postavljanje plakata/bilborda i sl.: 114 odgovora
- Prikupljanje sigurnih glasova (lista sa imenima osoba koje morate obezbijediti da će „sigurno“ glasati za stranku): 108 odgovora
- Podržavanje stranke ili kandidata na društvenim mrežama (komentarisanjem, reklamiranjem, dijeljenjem sadržaja na svom profilu i slično): 96 odgovora
- Prisustvo nekim aktivnostima političke stranke koje su edukativnog karaktera, uz obavezu da se povede još neko od članova porodice, radnih kolega/ica, prijatelja: 76 odgovora
- Dobili ste ili su Vam nuđeni paketi sa namirnicama ili sličnim poklonima manje vrijednosti uz jasnu poruku za koga da glasate: 53 odgovora
- Na kućna vrata su došli politički aktivisti u pokušaju da vrše pritisak za koga glasati (nisu vodili kampanju od „vrata do vrata“ što je dozvoljeno, nego su bili neprimjereni i promovisanje je ličilo više na pritiske): 45 odgovora

Članstvo u biračkom odboru ispred stranke ili nezavisnog kandidata: 63 odgovora

Praćenje ko je izašao na izbore i izvještavanje o tome stranke: 51 odgovor

Agitovanje da se glasa za stranku ili kandidata u radnom kolektivu: 44 odgovora

Izjašnjavanje na „čijoj ste strani“ u okviru radnog kolektiva: 39 odgovora

Obezbeđivanje liste kontakata za stranku ili kandidata (npr. da ustupite svoje lične kontakte): 33 odgovora

Davanje sponzorstva stranačkim aktivnostima ili njihovim projektima (npr. sportski klub kojim upravlja visoko pozicionirani funkcioner i sl.): 22 odgovora

Davanje donacija za stranku (finansijskih ili u robi/uslugama): 21 odgovor

Da zloupotrijebite svoj službeni položaj na neki način (ustupanje ličnih podataka nekih korisnika kojima imate pristup – npr. pristup telefonskim brojevima ako radite u telekomu, banci, poreskoj upravi, centru za socijalni rad, adrese birača imate pristup IDDEA-i (CIPS podacima) i slično; ustupanje određenih prostorija samo jednoj političkoj stranci ili nezavisnom kandidatu za skupove...): 9 odgovora

Učlanjenje ili iščlanjenje iz sindikata: 8 odgovora

Davanje „dobrovoljnog“ otkaza: 6 odgovora

Podnošenje ostavke na nekom delegiranom mjestu (npr. u nekoj komisiji, nadzornom ili upravnom odboru i slično): 2 odgovora

Kada je u pitanju pritisak da se učestvuje u političkim i/ili stranačkim aktivnostima, ispitanici/ce su naveli da su pritiske ove vrste u najvećem broju doživljavali od strane svojih prijatelja i/ili poznanika (261 slučaj), zatim stranačkih aktivista na poslu (80 slučajeva), članova svoje porodice (71 slučaj), stranačkih funkcionera na položaju koji nosi uticaj (56 slučajeva), stranačkih aktivista na društvenim mrežama (55 slučajeva), te nadređeni na poslu (43 slučaja)³.

³ Napomena: ispitanici/ce imali mogućnost višestrukog odgovora, što znači da je jedna osoba u nekim situacijama odabrala 2 ili više ponuđenih odgovora.

U pogledu posrednih iskustava, odnosno da li su ispitanici/ce upoznati/e da je neko njima blizak, u koga imaju povjerenje, imao istih ili sličnih gore navedenih iskustava, istraživanje je pokazalo sljedeće:

454 odgovora o pritiscima da se glasa za stranku
318 odgovora da se mora prisustvovati ne nekom političkom ili stranačkom događaju
246 odgovora da se tražilo učlanjenje u stranku
108 odgovora o prikupljanju tzv. sigurnih glasova
96 odgovora o podržavanju stranke i/ili kandidata na društvenim mrežama
63 odgovora o pritisku da se bude u članstvu biračkog odbora
53 odgovora o pritisku putem paketa namirnica ili sličnim poklonima manje vrijednosti
51 odgovor o pritisku da se prati ko je izašao na izbore
45 odgovora o pritisku dolaskom na kućna vrata
39 odgovora o pritisku da se osoba izjasni na „čijoj je strani“ na radnom mjestu
33 odgovora o pritisku da se obezbijedi lista kontakata za stranku ili kandidata

Ispitanici/ce su naveli i niz konkretnih opisa i primjera pritiska kojeg su doživjeli/e od strane političkih stranaka i/ili kandidata na izborima, kao i komentare na temu pritisaka na birače. Izdvajamo neke od njih:

U proteklih par godina pritisak se vrši javno i bez ustručavanja!
Javna je tajna da se ne može zaposliti u javnim preduzećima ako nisi član stranke.
Mladi odlaze zato što neće u politiku.
U javnim preduzećima većina je zaposlena preko stranke.
Svi direktori škola su stranački ljudi i ostali koji nisu u stranci nemaju šanse da budu direktori.
Mislim da su pritisci najveći na one koji su zaposleni preko stranke.
Nuđenje novca je postojalo i ljudi pojedini su uzimali.
Samo nagovaranje da se glasa za nekog člana stranke i sl.
Od mene traženje da glasam za stranku uz dobijanje novčane naknade.
Vidim na poslu kako stranački uposleni moraju da posjećuju stranačke skupove.
Nisam mogao dobiti sredstva za svoj sportski klub iz budžeta dok se nisam učlanio u stranku.
Za vrijeme izbornog dana pozivaju na telefon ljude da izađu na glasanje i podrže njihovog kandidata iako je izborna šutnja.
Veliki broj penzionera se boji ako ne glasa za vladajuće da neće dobiti penziju.
Godinama ne izlazim na izbore upravo zbog pritisaka koji se vrše u mojoj mjesnoj zajednici, ne na mene lično već na druge.

Jako je teško raditi u javnim preduzećima ako niste u stranci. Nemate gotovo nikakve mogućnosti da napredujete.

Više puta smo pozivani na skupove gdje nam je obećavano da ćemo dobiti posao u fabrici koja se nikad nije otvorila.

Dobio sam novčanu naknadu da izađem glasanje.

Bio sam primoran da budem u biračkom odboru.

Kao poduzetniku, tražili su mi novac za finansiranje kampanje.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Izbori predstavljaju osnovni stub svake demokratije, mogućnost da građani izraze svoj glas i utiču na oblikovanje budućnosti svoje zemlje. Međutim, BiH se suočava sa ozbiljnim izazovima u vezi sa političkim pritiscima na birače. Ovi pritisci mogu biti direktni ili indirektni, ali njihov uticaj na slobodu izbora i demokratske vrijednosti ne treba potcijeniti.

Za suprotstavljanje političkom pritisku potrebna hrabrost i solidarnost svih građana. Svako glasanje treba da bude slobodno i nepristrasno, a političke pritiske treba osuditi i sankcionisati. Građani i građanke Bosne i Hercegovine imaju pravo da biraju svoje predstavnike u skladu sa svojim uvjerenjima i interesima, bez obzira na pritiske koje mogu iskusiti, a očuvanje demokratskih vrijednosti zahtijeva zajednički napor svih nas.

Važno je da građani/ke budu informisani o svojim pravima, jer jasnije razumijevanje prava može podstaći građane/ke da se odupru mogućim pritiscima. S druge strane, potrebno je uvesti politiku nulte tolerancije prema političkim pritiscima i zloupotrebama kako bi se stvorila atmosfera u kojoj se takve aktivnosti najstrože osuđuju i kažnjavaju.

KORIŠTENI UPITNIK

Upitnik o postojanju političkog pritiska na građanke i građane u Bosni i Hercegovini O anketi

Upitnik o postojanju političkog pritiska na građanke i građane u Bosni i Hercegovini ima za cilj identifikovati da li se i u kojoj mjeri u BiH političke stranke i kandidati/kinje pojedinci koriste različitim oblicima političkog pritiska kako bi ostvarili svoje političke ciljeve, primarno pobijedili na izborima.

Podatke iz istraživanja koristiće Koalicija „Pod lupom“ za upoznavanje bh. javnosti o postojanju političkih pritisaka i njihovim pojavnim oblicima. Obzirom da će podaci biti prikazivani javnosti u sumarnom obliku, kroz statističke pokazatelje, ne postoji mogućnost da se pojedine date informacije povežu sa konkretnim anketiranim građanima i građankama. U tom smislu, ohrabrujemo Vas da budete potpuno otvoreni u Vašim odgovorima.

DIO I upitnika – O anketaru/ki:

1. Ime i prezime anketara/ke (obavezno)

2. Organizacija ispred koje je anketar/ka angažovan (obavezno)

DIO II upitnika – O anketiranoj osobi

1. Ime i prezime (opciono)

2. Kontakt e-mail ili broj telefona (opciono)

3. Opština/grad prebivališta (obavezno)

4. Da li živite u urbanoj ili ruralnoj mjesnoj zajednici? (obavezno)
Urbano _____
Ruralno _____
5. Vaša starosna skupina (obavezno):
18-30 godina;
30 – 50;
50+
6. Vaš nivo obrazovanja (obavezno):
NK
SSS
VŠS
VSS
7. Vaš radni status (obavezno):
 - a. zaposlen/a na određeno u privatnom sektoru,
 - b. zaposlen/a na neodređeno u privatnom sektoru,

- c. zaposlen/a na određeno u javnom sektoru,
 - d. zaposlen/a na neodređeno u javnom sektoru,
 - e. nezaposlen/a,
 - f. student/ica
 - g. drugo _____
8. Ako ste zaposleni u javnom sektoru, u kojem dijelu sektora ste zaposleni:
- a. javna uprava (organ javne uprave na bilo kojem nivou: opština, grad, kanton, entitet, država)
 - b. obrazovanje (bilo koji nivo, uključujući i predškolsko)
 - c. agencija za provođenje zakona (policija, SIPA,...)
 - d. pravosuđe
 - e. zdravstvo
 - f. javna ustanova (npr. kultura, socijalni rad, sport)
 - g. javno preduzeće

DIO III upitnika – Politički pritisci – lična iskustva

1. Da li ste upoznati šta je politički pritisak?*

 - Da
 - Ne
 - Ne znam

2. Da li Vam se nekada dogodilo da Vas neko nagovara za koga da glasate na način koji ste smatrali/doživjeli neprimjerenim ili prijetnjom, ucjenom i sl?*(obavezno)

 - Da
 - Ne
 - Nisam siguran/na
 - Bilo je nagovaranja, ali nije bilo neprimjereno
 - Drugo (opisno)

3. Ako jeste, ko Vas je neprimjereno (ili prijetnjom, ucjenom i sl.) nagovarao za koga da glasate? (opciono, ovisi o prethodnom pitanju)

 - Poznanik/prijatelj
 - Član porodice
 - Stranački aktivista na poslu
 - Stranački aktivista na društvenim mrežama (putem Facebooka npr.)
 - Nadređeni na poslu
 - Stranački funkcioner na položaju koji nosi uticaj (npr. načelnik opštine, direktor preduzeća..)
 - Drugo (navesti)

4. Da li Vam se nekada dogodilo da Vas neko nagovara neprimjereno (ili prijetnjom, ucjenom i sl.), po Vašem mišljenju i doživljaju, da učestvujete u nekim političkim ili stranačkim aktivnostima? *(obavezno)

 - Da
 - Ne
 - Nisam siguran/na
 - Bilo je nagovaranja, ali nije bilo neprimjereno ili agresivno
 - Drugo (opisno)

5. Ako jeste, ko Vas je neprimjereno (ili prijetnjom, ucjenom i sl.) nagovarao da učestvujete u nekim političkim ili stranačkim aktivnostima? (opciono, ovisi o prethodnom pitanju)
- Poznanik/prijatelj
 - Član porodice
 - Stranački aktivista na poslu
 - Stranački aktivista na društvenim mrežama (putem Facebooka npr.)
 - Nadređeni na poslu
 - Stranački funkcioner na položaju koji nosi uticaj (npr. načelnik opštine, direktor preduzeća..)
 - Drugo (navesti)
6. Šta se od Vas tražilo u pogledu političke ili stranačke aktivnosti? (opciono, ovisi o prethodnom pitanju) (moguće odabrati više odgovora)
- Prisustvo na političkom skupu (tribini, skupu podrške, izbornom skupu neke vrste)
 - Podjela propagandnog stranačkog materijala i postavljanje plakata/bilborda i sl.
 - Učlanjenje u stranku
 - Glasanje za stranku
 - Odlazak na neke aktivnosti u okviru radnog vremena (primjer otvaranje fabrike, rekonstruisanog puta ili slično, a što inače nije dio Vaših redovnih aktivnosti)
 - Prisustvo nekim aktivnostima političke stranke koje su edukativnog karaktera, uz obavezu da se povede još neko
 - Davanje donacija za stranku (finansijskih ili u robi/uslugama)
 - Davanje sponzorstva stranačkim aktivnostima ili njihovim projektima (npr. sportski klub kojim upravlja visokopozicionirani funkcioner i sl.)
 - Prikupljanje sigurnih glasova (lista sa imenima osoba koje morate obezbijediti da će „sigurno“ glasati za stranku)
 - Podržavanje stranke ili kandidata na društvenim mrežama (komentarisanjem, reklamiranjem, dijeljenjem sadržaja na svom profilu i slično)
 - Izjašnjavanje na „čijoj ste strani“ u okviru radnog kolektiva
 - Podnošenje ostavke na nekom delegiranom mjestu (npr. u nekoj komisiji, nadzornom ili upravnom odboru i slično)
 - Davanje „dobrovoljnog“ otkaza
 - Učlanjenje ili iščlanjenje iz sindikata
 - Agitovanje da se glasa za stranku ili kandidata u radnom kolektivu
 - Članstvo u biračkom odboru ispred stranke ili nezavisnog kandidata
 - Praćenje ko je izašao na izbore i izvještavanje o tome političke stranke
 - Obezbeđivanje liste kontakata za stranku ili kandidata (npr. da ustupite svoje lične kontakte)
 - Da zloupotrijebite svoj službeni položaj na neki način (ustupanje ličnih podataka nekih korisnika kojima imate pristup – npr. pristup telefonskim brojevima ako radite u telekomu, banci, poreskoj upravi, centru za socijalni rad, adrese birača imate pristup IDDEA-i (CIPS podacima) i slično; ustupanje određenih prostorija samo jednoj političkoj stranci ili nezavisnom kandidatu za skupove...)
 - Na kućna vrata su došli politički aktivisti u pokušaju da vrše pritisak za koga glasati (nisu vodili kampanju od „vrata do vrata“ što je dozvoljeno, nego su bili neprimjereni i promovisanje je ličilo više na pritiske)
 - Dobili ste ili su Vam nuđeni paketi sa namirnicama ili sličnim poklonima manje vrijednosti uz jasnu poruku za koga da glasate
 - Drugo (navesti) _____

DIO IV upitnika – Politički pritisci – posredna iskustva (iskustva poznanika, prijatelja, članova porodice)

1. Da li ste upoznati da je neko, kome vjerujete, imao neka od gore pobrojanih iskustava, tj. da je bio/la žrtva političkih pritisaka. Ako jeste, molimo da odaberete neku od ranije ponuđenih opcija
- Ne
 - Nisam siguran/na
 - Prisustvo na političkom skupu (tribini, skupu podrške, izbornom skupu neke vrste)
 - Podjela propagandnog stranačkog materijala i postavljanje plakata/bilborda i sl.
 - Učlanjenje u stranku
 - Glasanje za stranku
 - Odlazak na neke aktivnosti u okviru radnog vremena (primjer otvaranje fabrike, rekonstruisanog puta ili slično, a što inače nije dio Vaših redovnih aktivnosti)
 - Prisustvo nekim aktivnostima političke stranke koje su edukativnog karaktera, uz obavezu da se povede još neko od članova porodice, radnih kolega/ica, prijatelja
 - Davanje donacija za stranku (finansijskih ili u robi/uslugama)
 - Davanje sponzorstva stranačkim aktivnostima ili njihovim projektima (npr. sportski klub kojim upravlja visokopozicionirani funkcioner i sl.)
 - Prikupljanje sigurnih glasova (lista sa imenima osoba koje morate obezbijediti da će „sigurno“ glasati za stranku)
 - Podržavanje stranke ili kandidata na društvenim mrežama (komentarisanjem, reklamiranjem, dijeljenjem sadržaja na svom profilu i slično)
 - Izjašnjavanje na „čijoj ste strani“ u okviru radnog kolektiva
 - Podnošenje ostavke na nekom delegiranom mjestu (npr. u nekoj komisiji, nadzornom ili upravnom odboru i slično)
 - Davanje „dobrovoljnog“ otkaza
 - Učlanjenje ili iščlanjenje iz sindikata
 - Agitovanje da se glasa za stranku ili kandidata u radnom kolektivu
 - Članstvo u biračkom odboru ispred stranke ili nezavisnog kandidata
 - Praćenje ko je izašao na izbore i izvještavanje o tome stranke
 - Obezbeđivanje liste kontakata za stranku ili kandidata (npr. da ustupite svoje lične kontakte)
 - Da zloupotrijebite svoj službeni položaj na neki način (ustupanje ličnih podataka nekih korisnika kojima imate pristup – npr. pristup telefonskim brojevima ako radite u telekomu, banci, poreskoj upravi, centru za socijalni rad, adrese birača imate pristup IDDEA-i (CIPS podacima) i slično; ustupanje određenih prostorija samo jednoj političkoj stranci ili nezavisnom kandidatu za skupove...)
 - Na kućna vrata su došli politički aktivisti u pokušaju da vrše pritisak za koga glasati (nisu vodili kampanju od „vrata do vrata“ što je dozvoljeno, nego su bili neprimjereni i promovisanje je ličilo više na pritiske)
 - Dobili ste ili su Vam nuđeni paketi sa namirnicama ili sličnim poklonima manje vrijednosti uz jasnu poruku za koga da glasate

Drugo (navesti) _____

Vaš komentar (generalno) na temu pritiska na birače/ice što možda nije obuhvaćeno kroz postavljena pitanja, a što ste Vi doživjeli ili neko koga Vi poznajete (neobavezno):
